

РСФСР-тан ССРС уон биирис ыгырыылаах Верховнай Советын Национальностарын Советын быыбарыгар 16 №-дээх Красноярскыдаабы быыбардыр уокурукка уокурунтаабы быыбар комиссиятын састаабын бигэргэтэр туһунан РСФСР Верховнай Советын Президиумун Ыйааба

«СРС Верховнай Советин быыбарын туһунан» СРС Сокуонун 24, 25 уонна 28 ыстатыйаларыгар олобуран РСФСР Верховнай Советин Президиума уурар:

РСФСР-тан ССРС уон биирис ыгырыылаах Верховнай Советин Национальностарын Советин быыбарыгар 16 №-дээх Красноярскыдаабы быыбардыр уокурукка уокурунтаабы быыбар комиссиятын общественнай тэрилтэлэр уонна үлэ коллективтарын маннык предствителлэрэ састаптаах бигэргэтэргэ:

Комиссия председателэ Шерстобитов Александр Павлович, токарь—радиотехнической завод рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Красноярскы к.

Комиссия председателин солбуйааччы Акимов Александр Константинович; ИБСЛКС Саха уобаластаагы комитетин бастык секретара—Бичир Вүтүн Союзтаагы Ленинскэй Коммунистическай Союзун Саха уобаластаагы тэрилтэтигэн.

Комиссия секретара Силкова Нина Прокопьевна, ССКП Красноярскыдаабы крайкомун секретара—Красноярскы кыраайдаабы партийнай тэрилтэтигэн.

Комиссия чилиннэрэ:

Аххишева Лариса Петровна, швейный—«Хакасия» трикотажнай фабрика рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Красноярскы кыраай Хакасскай автономнай уобаластаа.

Баранов Александр Михайлович, доцент—Красноярскыдаагы государственнай университет профессордэрин, преподавателлэрин, студенттарын, рабочайдарын уонна сулууспалаахтарын коллективыттан.

Винокурова Валентина Иннокентьевна, манныксыт М. Амосов аатынан совхоз рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Саха АССР Нам оройуона.

Горюхова Наталья Константиновна, биригэйдир коммунист—«Солонцы» совхоз рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Красноярскы кыраай Емельяновскы оройуона.

Завалин Геннадий Георгиевич, лаборатория начальниги солбуйааччы, «Сибэлектросталь» завод рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна

сулууспалаахтарын коллективыттан, Красноярскы кыраай Иланскы оройуонун «Модный» совхоз колхозтаахтарын.

Красичев Гавриил Васильевич, проходчик—«Гаснестрой» трест рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Саха АССР Мирный к.

Юнон Дадар-Оол Саидынович, автомобиллаах спорт уонна шоссе суолаар рабочайдарын профсоюзтаагы комитетин председатели—Алтынньы транспорт уонна шоссе суоллар рабочайдарын профессиональнай союзтарын тува уобаластаагы тэрилтэтигэн.

Коздников Валерий Прокопьевич, автомобиллаах тэһэ—СРС 60 сылын аатынан совхоз рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Красноярскы кыраай оройуона.

Силантьева Наталья Даниловна, учуутал—АССР Якутскы куорат 29 №-дээх орто оскуола үлэһиттэрин коллективыттан.

Чыппай Любовь Кендесовна, манныксыт—«Сибирь» совхоз рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Тулунскы АССР Пий-Хемскы оройуона.

Широков Виктор Лукич, каменщик—Туунгустрест 81 №-дээх тутуутун управлениетин рабочайдарын, инженернэй-технической үлэһиттэрин уонна сулууспалаахтарын коллективыттан, Тулунскы АССР Пий-Хемскы оройуона.

РСФСР Верховнай Советин Президиумун Председателэ М. ЯСНОВ

РСФСР Верховнай Советин Президиумун Секретара Х. НЕШКОВ

Москва, 1983 сыл ахсынньы 27 күнэ.

СРС уон биирис ыгырыылаах Верховнай Советыгар быыбардыр учаастактары тэрийэр туһунан райсовет исполкомун Ыйаарыыта

«СРС Верховнай Советин быыбарларын туһунан» СРС Сокуонун 17 уонна 18 ыстатыйаларыгар олобуран СРС XI ыгырыылаах Верховнай Советыгар быыбардыр учаастактары тэрийэргэ:

1. Бахсытаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Толоон биригэйдир территорията олохчу.

2. Чилиннэртээх быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Чилиннэртээх уонна сабыл фермата.

3. Амматаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Болугур сельскэй Советин территориятыгар кыраар бары нэһилиэнньэлээх ууһулар.

4. Болтоһотоогу быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: II Харбала бөһүөлэгэ олохчу.

5. Кындаалаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Кындаал бөһүөлэгэ олохчу.

6. Килэһиттээх быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Килэһиттээн территорията олохчу.

7. Арылаахтаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Арылаах отделение территорията олохчу.

8. Мугудайдаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Мугудайдаагы биригэйдир территорията олохчу.

9. Толойдоогу быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Толой Диринг уонна Мэйдийэ.

10. Урэх Күөрэтээги быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Урэх Күөрэтээги биригэйдир территорията олохчу.

11. Одьулууннаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Дьабыыла бөһүөлэгэ, Тенүргүстээх, Куула Куула, Куулаадыма, Таатта Чарына.

12. Соловьёвтаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Соловьёв сельскэй Советин территориятыгар кыраар бары нэһилиэнньэлээх ууһулар.

13. Сылантаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Улуу Куула, Бэрэ бөһүөлэгэ, Көлүкэ.

14. Улахан Куулаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Куула. Кирээлэр: Улахан Куула бөһүөлэгэ.

15. Туоһуттээх быыбардыр учаастак. Киниз—Куула. Кирээлэр: Оуһур уонна Дьаарылаа.

16. Хадаардаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Улуу Куула, Улахан Сыланта, Бүтүкэй, Сылантаага уонна сельсовет территориятыгар тас өттүгэр кыстаан олохтор фермалар.

17. Уорбатаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Куула. Кирээлэр: Уорба биригэйдир бары нэһилиэнньэлээх ууһулар.

18. Хатылтыагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: I Харбала уонна Дьаарылаа. Бабага фермалар.

19. Хайахсыттаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Хайахсыт сельсовет территориятыгар кыраар бары нэһилиэнньэлээх ууһулар сельсовет территориятын тас өттүгэр кыстаан олохтор фермалар.

20. Хонтоһотоогу быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Хонтоһотоогу биригэйдир территорията олохчу.

21. Малдьахсыттаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Куула. Кирээлэр: Малдьахсыт биригэйдир нэһилиэнньэлээх ууһулар.

22. Чакырдаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Чакыр сельсовет территориятыгар кыраар бары нэһилиэнньэлээх ууһулар уонна сельсовет территориятын тас өттүгэр кыстаан олохтор фермалар.

23. Чарыганаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Чарыганаага Куула дьыта. Кирээлэр: Чарыганаага уонна сельсовет территориятын тас өттүгэр кыстаан олохтор фермалар.

24. Чуралчытаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Чуралчытаага Куула дьыта. Кирээлэр: Чуралчытаага уонна сельсовет территориятын тас өттүгэр кыстаан олохтор фермалар.

25. Новгородовтаагы быыбардыр учаастак. Киниз—Культура дьыта. Кирээлэр: Мурун-Тымыллы, губахаанскай уонна интернат-оскуола территориялары олохтор. ДАЭС сенте подстанциятын тутуучуларын кылаары туран.

26. Народнай депутаттар оройуоннаагы Советтарын исполкомун председателэ

М. ПЕРМЯКОВ.

Народнай депутаттар оройуоннаагы Советтарын исполкомун секретара

Н. ВАСИЛЬЕВ.

1983 сыл, ахсынньы 26 күнэ.

СРС Верховнай Советын быыбарынан сибээстээн лекциялар, дакылааттар бэсиздэлэр биримизинэй тематикалар

Бийиги дойдубутугар быыбардыр—дьыгытээх норуот былааһын нэртэтиилээх туоһулар.

В. И. Ленин социалистическай демократия туһунан. Советскай общество — дьыгытээх демократия общество.

СРС Конституцията — норуот былааһын ленинскэй принциптэрин олоххо кылларын.

ССКП—советскай общество саайар уонна сирдир күүһэ.

Советскай былаас — норуот былааһа уонна норуотка аналдаах былаас.

СРС—норуот бүтүүнүн социалистическай государство.

Социалистическай демократияны салгыч сайыннарыыга ССКП үлэтэ.

Үлэ коллективтарын туһунан Сокуон—үлэһиттэр бырааптарын көргөтүгэ сина хардым.

Социалистическай олох сирэ—бийиги улуу ситинибит.

СРС гражданнын бырааптара уонна көнүлүбэ дьыгытээх хаачылар кыахтара.

СРС-ка националар уонна народностар тэг бырааптаныылар.

Советскай киһи бырааптара уонна эбээһинэстэрэ быстыһат биригэйдир.

Советскай сокуоннары халбага суох тутуһуу — СРС хас биридин гражданнын эбээһинэһэ.

Үлэ—бийиги Ийэ дойдубут модун кыаһын төрүтэ. Үлэ онорумтуотун үрдэтии—тутуа сорук.

Көмүлүүтүн уонда харыстаныыт буолуу—хас биридинбит дьыалата, уопсай кыаһынныбыт.

Үлэ дьысипилиннэтии таһыма — коллектив идея уонна сир-майгы өтүнэн ситиниити-хотуутун көрдөрүүтэ.

Социалистическай куоталыһаны тэрийиһэ сага көрдөбүллэр.

Бийиги дойдубутугар бийиги дьыгытээх норуот дьыгытээх туоһулар.

Советскай киһи дойдубутун туһунан государство кыаһынныта.

СРС-ка социальная дьыгытээх системата.

СРС Верховнай Совета — государственнай былаас үрдүкү органа.

Народнай депутаттар Советтара—киһи маассага государственнай / салаалта оскуолата.

Үлэһиттэри коммунистическай иитиһэ Советтар орооллара.

Депутатка кандидаттар —норуот дьыгытээх предствителлэрэ.

Советскай быыбардыр система демократическай характера.

СРС Верховнай Советин быыбарын туһунан Сокуон.

Быыбар комиссияларын боломуочуулар, үлэлэрэ. Коммунистар уонна партията суохтар блоктара—партия уонна норуот тулаһытат сомоһолууларын түмүлээн кестүүтэ.

Бийиги дойдубут СРС Верховнай Советин быыбардыр икки ардыларынаагы кэмгэ.

Быыбартаан — быыбарга. Депутаттарга сорууда: итилер хайдах толоорулаалар.

Советскай общества профсоюзтар орооллара. Ленинскэй комсомол — партия активнай көмөлөһөөччүтэ.

Советскай дьахталлар — общество көнүл уонна тэг бырааптаах чилиннэрэ.

Партия, сэрни уонна үлэ ветераннын опыттара — бийиги мугура биалибэт баайбыт-дуолбут.

Советскай норуот патриотизма уонна интернационализма.

СРС-ка үөрэнни кимнээх барытыгар кыаллар уонна төлөбүрө суох.

Буржуазнай демократиягаар социалистическай демократия ордутига.

Социализм төрүт талаах сымалыстара.

Социализм уонна капитализм—икки олох.

Капитал дойдубутун үлэһиттэр бырааптарын, нгулларын сава бегиттэ.

Капиталистическай дойдубутта маассаагы суох буолуу.

Буржуазнай быыбардыр система антикратизма.

Буржуазнай демократия интернационал ис дьыгытээх.

Эйэни чөлүнэ маар, идернай идэһэ ратар туһунан ССКП на Советскай государство охсуһуулар.

Табаарыс Ю. В. М. 1983 сыл сэттинн күнүгэ Сайабыллыт —ССКП уонна Совет государство айаа дьыгытээх.

Халбаһаабаат, сорулаах уонна утумнаах лтикаларын чады кестүүтэ.

Социалистическай дойдубут дойдубутун сомоһолуулар уонна түмсүүлэрэ—эйэни чөл хаалларар иһин охсуһу сүнгүн суолталаах фелиттэ.

АХШ империализма айаа, прогресс уонна аэстоһо, АХШ диниэтициятын аналтистическай милитаристскай куорайа дьыалатыгар кыалнай куттал.

Бийиги дойдубут мичекай уонна олох модун кыаһын бегиттэ—Советскай дьоннор триотическай уонна национальнай нэстэри.

Советскай Армия—скай дьоннор айааһа дьоннор эрэллээх харысханы уураахтары.

1984 сыл—ССКП сьейин уураахтары бириис пилатка сорууларын тодорон охсуһуу дойдубут дьыгытээх.

Пятилетка төрүт пар бийиги коллектив соруутара.

Суоһу кыстыгы уураахтарын.

Инники күөкүгэ—комсомолецтар

БОЛТОНГО. «Эрчи» комсомолскай-мичат ферма коллектива 1983 сылга хас биридин фуражнай мяхтан 2081-дизиниан былааллан 121 бирииннэ толоодо. Алта манныксыттан

түөрдэ—балирын орто оскуолаһа бүтүбүт Дария Павлова, ферма станаһа Леоны Лебелева, Косейя Седлашова уонна настанык М. П. Павлова икки тыһынчааах кирбиһин

куордундар. Ити иһинэ куордун манныксыт Дария Павлова, фуражнай мяхтан ахсыттан 2889 кг үүтү маһ, ферма үрдүнэн бегиттэ көрдөбүллэр.

П. КРЫЛОВА.

ҮҮММҮТ СЫЛГА ӨССӨ ТЭТИМНЭЭХТИК, ҮРДҮК ОНОРУМТУОЛААХТЫК ҮЛЭЛИЭБИН!

— Ситинин үлэнт би-
ларар. Билээх Чуралчы
үлэ оркуолатын бутарач-
малар бастайааннай үлэ-
лэр нэлэр буолуохтар-
тык үлэ-хамнас кудумсуй-
а—дир «Якутсельстрой»
мехуастогин начальнига
Н. С. Антонова.

Тутааччылар субу ирай
аппыт 1983 сылга сити-
лээхтик үлэлээбилэр:
булуутунга гараһы, 120
сүбү турар титинни, Чу-
ралчы сэдэһиниэттэ 12
маттиралах олоор дьэ-
на, о. д. а. объекттар үлэ-
күллэралар. Оттон Са-
га дьээн бирдэһиниэттэ
бастаан ааһах хонук ти-
ниэ райаэробебистэо
авоохроникитеттэ тутуу
сүтэриллэбитэ.

Бу 750 тонна окуруот
аа харайаллаахтык ула-
хык объекттар Спирдон
Старостин биригэдиридэх
10 киһилээх комсомоль-
скай-мечет биригэдири-
дэ. Биригэдири Спирдон
Старостин 1976 сылтан,
мэксэ дьэрдэаах тутуа-
чылар Илья Адамов, Га-
рил Попов уонна Проко-
пий Бушков 1982 сылтан
орто оркуоланы бутэрээт

Эдэр тутуааччылар бэлэхтэрэ

манна үлэллэр. Былы-
рын киһилэргэ эбин эмнэ
Чуралчы орто оркуолатын
мехуастогини Микослав
Феофанов уонна Иван Ива-
нов кэлбиттэрэ.

Тутааччы үлэтин тулуун
өйдөбүлү уолаттар баста-
ан оркуола наартытар
ооорон илбиттэрэ. Произ-
водственнай үлэһтэһин
уластара коммунист З. Н.
Сибирякова тутуу матири-
алларын, тутар-тангар
үлэлэр илэбиллэрин тус-
таран, о. д. а. тутуааччы
үлэтигэр сымнааһаах баста-
ан билиини биэрбитэ.

Үлэтин итинэн ээ муһур-
дэмматара: мечаттар тутуу
ветераннарын кытта көр-
сүбүттэрэ, киһилэр талла-
ры-астөрүн истибиттэрэ,
тугулла турар объекттарга
субуотунууларга үлэлэ-
бэттэрэ, практикаларын
бырбыттар.

— Бастаан утаа марыр-

баппыппыт. Истинэни кө-
нүк таһаары, ысарым,
бэл, судургутуунаан эттэххэ,
сүтээн маһы суоруу эл-
бэх уустуктардааба. Онуо-
ха оһыттаах тутуааччылар,
наставникит Албан Аат
III степен орден кавале-
ра Николай Николаевич
Никитов көмөлөспүттэрэ,
дүлэһтэр уолаттар.

«Якутсельстрой» мехуасто-
гоин уонна лесхоз
комсомольскай тэриэти-
гэр холбон 20 ЫБСЛКС
члэлэнэ учуокка турар. Ки-
тилээн б-лара бу бири-
гэдэргэ үлэллилэр.

— Секретарыт Фелипп
Федоров, бөлүүн котель-
найла дьуһуурустубалаан,
сүгүн суох. Комсомолскай
бары полит-үлэһэ зэниэ-
лэригэр дьарыктанабыт,
коммунистическай субу-
отунууларга кыттабыт,
ССКП КК Генеральнай
секретара Ю. В. Андронов

Сибирдэһиниэттэ дьүү-
лэспиниэт. Тэриэтигэр
кытыллар дьаһалларга ба-
ры кыттабыт,—дир комсо-
мольскай бюро культу-
рай-массабай үлэсэ секто-
ри Мирослав Феофанов.

Пятилетка үһүс, сүрүө,
смыгар биригэдири 160 тыһ.
солк. тутар-тангар үлэһи
толоруохтаабын онугар
220 тыһ. солк. үлэһи онго-
ло. Маннаах «Якутсель-
строй» мехуастогин са-
лалтата, оһыттаах тутуа-
чылар күнүтэ бэлэмто-
лоро, көмөлөрө кырата
суох оруоллаах.

Сага үүмүт 1984 сыл
аһыа олоххутун үлэ үрдүк
үлэһтэһи, үтүө санаа
сирдик сымнааһынан то-
дорук, элэр тутуааччылар!

П. ОКОНЕШНИКОВ.

СНИМОКТАРГА: бо-
лосунуулар (хаһастан)
М. Феофанов, И. Иванов,
И. Адамов, Г. Попов уон-
на киһилэр наставниктара
оһыттаах тутуааччы Н. Н.
Никитов; биригэдири С.
Старостин.

Автор фотолара.

КУУСПУТ КЫАЙАРЫНАН

Болугур пэһилиэгин 35
үлэллэр кыахтык пенсio-
нердарыттан 30-чалар
бастааннаан үлэлээхтэр.
Н. Г. Сергеев арыа сым-
бар рабочайынан, А. Ф.
Идрихинский балыһаа
кочегарынан, И. Е. Са-
вини Кыстык Кутда ферма-
тыгар харыбыллан уо. д. а.
үтүө субастаахтык үлэһи
сүлдьиллэр. Бастааннаан
үлэһэ суох кырдыаастар
дьэһэн сүдүгүтэр оло-
боттор, быстах үлэлэргэ
көмөлөһүлэр: сүдүгүтэр,
лоһу үлэһиттэр туттар
тэриэлэрин оңоролор,
быа хатаалар. Социалис-
тическай Үлэ Геройа 87
саастаах Р. И. Константи-
нов 40 устуука сымарына,
А. А. Караашевский уонна
П. М. Ильин 50-нуу устуу-
ка олоһуу уонна күрдэ-
һи оңордулар.

М. Д. Гермогенов, П. П.
Софронов, Д. Г. Козлов,
А. Э. Максимов уо. д. а.
элэр сүдүгүтэргэ настав-
никтыллар.

От хомуурутар общест-
венность ороһуонга ыгы-
рытын кырдыаастар көх-
төөхтүк өйөөбүттэрэ. Бары-
та 30 киһи холуоба үлэ-
лээн 175 тонна оту собо-
тоһоһоһулар. Е. П.
Дикдорон сөбүтөх бэйэтэ
14,2 тонна, Н. Ф. Савва
8,7 тонна, Е. С. Дьяков-
скай 12 тонна, М. Д. Неус-
тров 10,6 тонна оту бэ-
лэмэһинэр үчүгэй холобу-
ру көрдөрбүттэрэ.

Быйыл сайын совхозка
түөрт квартиралаах олоор
дьэһэн туттубут. Е. П.
Дикдорон салаататын
ортоһунан 24 киһи үлэлээн
барыта 475 үлэ күнэ оңо-
һулуунна.

Иркутскайга ытыллы-
бат Илин Сибирь зона-
тар ССРС тэриэллэбитэ 50
сыла туолууттар аналлаах
тыа сирин уус-уран само-
деятельноһи көрүүгэ Са-
ха сириттэн 143 толорооч-
чу кыттан 119-ба лауреат
матия ылбыта, бастыһаар-
га бастыһаар Бүтүн Рос-
сиятаагы көрүү түмүк кон-
цертыгар кытта улуу Мос-
квитка көппүттэрэ. Кини-
лэр ортолоругар билиһи
бир дойдулаахтык М. А.
Герасимова эмнэ баара.
Чайковскай аатынан кон-
цертига саалаба 900-чэ
кыттааччылаах улахан кон-
церка үс саха чабырдах
аахпыттара. «Толорон бү-
түбүтүгэр олус күргүөм-

ДЬОНУ ҮӨРДЭР СЫРДЫК АНАЛ

нээхтик ытыстарын таһым-
матара, сцена кэтэр
турбут концерт кытты
«Махтара: «Малдыаастар,
малдыаастар!» дьээн эбэр-
дэлээбүттэрэ,—дир ах-
сар ол баара-суога 2 му-
сүтүлээх, ол эрэри сүдү
эһиэһиһтэһэ толоруу
тубууан Мария Герасимо-
ва.

Бу артистка спенаба
бастаан улахан ситини-
тэ этэ. Ол көмтөн уонтан
сахса сыла ааһа оһуста.
Мария Андреевна ити көм-
тэ бэйэтин профессиональ-
най мастарыстыбатын үр-
дэһиһэ сыматтата суох
айымнылаахтык үлэлээтэ.
Якутскайдаагы культурнай
сирдатар учулиһыны бүтэ-

рээт, үс сыл үлэлээн баран
1970 сыллаахха Илин Си-
бирдэһини Куктура инсти-
тууттар кэтэхтэн үөрэнэ
кирибитэ. 1975 сыллаахха
үөрэһин ситинилээхтик бү-
тэрибитэ.

Нөгүө сымлар «Мага-
дэскай правда» хаһаат:
«Кыдаһаһаах киһилэ ва-
һан куутуулууу сайын кө-
дүтэ Саха сирин бүтүү-
лүн үрдүнэн үөрүүлээх
быраһыһык—иһаах боу-
лар. Саха сирин делега-
циятын көрө олоһон ол
үөрүүгэ-көтүүгэ сымлар
курдук саныһыбыт: ол
курдук киһилэр концерта-
рын программата норуот
быраһыһыһытын тыһы-
нан толору национальнай

Тыл—редакция Төгүрүк остуолун кыттылаабыр КИИННЭЭН ТЭРИЙИЭХХЭ

Редакция Төгүрүк осту-
олугар иһитиниэрби-
тим курдук, ааспыт
сыла «Чураһа» сов-
хоз окуруот хаһаайыс-
тыбатын тэрийэн үлэ-
лэттэ. Бастаан тэрийин
уустуктардааба биллэ
турар. Онон даһаны бы-
лаан кыаһы иһитини
тэриллилэбитэ. Бир үк-
сүн онон биэрбит ты-
сытын толордубут. Ол
курдук, үс гектарга ха-
һаһастаан уонна эмнэ
аһабаа сиргэ атын огу-
руот астарын олодон
валовойуна 66 тонна
үүкүүнү хомуйдубут. От-
тон Сыланыга баар те-
пличнай хаһаайыстыбаны
холбоогоһо, барыта 2
тыһ. квадратнай метр
күннээх пленочкай те-
плицаттан 9 тонна огу-
су ыллыһына. Итинэн
уонсайа 75 тонна огу-
руот аһа хомулаан, со-
рудах 3 тоннаан аһа-
рыһыһына.

Ситини төһө да сө-
мөйүн иһин, совхоз бу-
луоттан былаан аан
бастаан толорулуубутун
бэлэһини надалаах.
Иһи, санаа курдук сөп-
төх балаһы тэрийэр,
үлэһит иһинэн толору
хаахчылар буоллаахха,
туруктаах үүнүүнү ылар
тыах баарын көрдөрөр.

Ол эрэри, хомойуох
иһин, бастаан сылга тэ-
риһиммит мөлтөх буол-
ла. Былааннаах тутуу-
лартан 500-түү квадрат-
най метр күннээх өккө
теплицаттан уратылар
олоххо кирибэттэр.

Аналлаах техниканан
(расадалары олодор
массыһа, культиватор,
о. д. а.) хаахчылаба-
ахпыт тэгэ. Оһаоһор
ардахтатар онугар уу-

ну бэйэбит биэрэһин
таһаан купуһунут. Аны
окуруотчуттары сүбү
көрүүттэн нам иһи-
гар эрэ босхолоһонор,
бэлэмэһи үлэлэр хо-
бутаан, ити мый ортогу-
тан сабаламмытара.

Итэһтэр төрдүтэн
сыһа былааннаһынан
сүбээһтээхтэр. Холобур,
эвено коллективнай бэ-
дэрээккэ киллэриллаба-
тэбэ, онон окуруотчуттар
бастааннааһык үлэ-
лээбэтэхтэрэ. Оператор
уонна дизелист олох да
көрүлүбэтэхтэрэ. Оттон
окуруурун киллэргэ,
үлэһиттэриһи хаахчы-
ларга, тутуу биригэди-
рин тэрийэргэ, о. д. а.
үлэлэргэ оройуон киһи-
нээһи тэриэтэр эбээ-
һиһтэһиммиттэрэ. Ити-
ни үлэһи салаһы
киһиһиммиттэрэ. Оттон
совхоз дирекцияга ми-
гин биригэдириһин
аһаһыһынан муһурам-
чыта. Иһиниһи тэри-
һи эһиэһиһиһиһиһи
таһаара, үлэбэ көрүлэбэ-
тэ биллэн турар.

Аны 2—2,5 ныйһан
расадалары олодуу са-
далаһаахтык. Онуоха
дир парник тутулаан,
теплогенератор, электрo-
масс буолуулан бэлэм
буолуохтаахтар. Билиг-
итэ ол туһунан совхоз
дирекцияга көһөтөн да
көрө иһик. Оттон үү-
мүт сылга 84 тонна ха-
һаһаста, 10 тонна огу-
су валовой үүнүүтэ
кылаһаара былааннаар.
Оһон бастаан сыл итэ-
дэһтэри уруок оһостор,
үлэһи бары өтүгүн ки-
һиһи суһалаһы тэрийэр
наада.

Е. НОГОВИЦЫН,
агроном.

Кырдыаастар өр сыл-
лаах үлэлэрин опытын
элдэрэһиһи сүдэрэһиһи
үлэһтээлэр. Педагогичес-
кай үлэ ветерана М. Д.
Неустров, өр сылларга
оскуола завуһунан үлэлэ-
бит П. Е. Попов олохтоох
оскуола эдэр учууталлары-
гар мэлдьи алаһаһаах
көмөлөһүлэр. Бэйэлэрэ
аһаах да буоллар эмнэ
уруок биэрэллэр. Оту-
ча сым эргизигэ үлэлэбит
Е. И. Макарова наставни-
ктыр коллектива была-
һыһи өрүү аһары толорор,
үлэ сага формаларын тэ-
тимнээхтик олохтуур. Кыр-
дыаастаах болуот Е. П. Дю-
доров төрөһүт уолун тап-
тынар илэтигэр уһулар,

А. В. ПОПОВ,
пенсионердар советтарын
председателе.

Н. ЗАБОЛОЦКАЯ.
Снимокка М. А. Гераси-
мова.

КОЛЛЕКТИВТАР АЙАР ОЧУОТТАРА

Мутудайга нэһилиэк
иниэһи тарилаттар уонна
государственной учрежде-
нийе коллективтарын
айар очуоттара ытыл-
лан түмүктэнэ.

Бастакыан дьаһыла-
са уонна участковой ба-
лыһа коллективтара от-
чуоттаатылар. Дьаһыла-
сал 45 интиллээхтээх.
Н. Е. Сивцева очуоттар
киинилэри митинг-үөрэтн
үлэтэ ааспыт сыллардаа-
бар тупсардыбыта ба-
лыһа. Үлэбит коллек-
тивтара үлэтигэр активнай-
дык кыттар. Тебүрүөннээ-
ри субаннары митинг ферма
коллективин кытта шөфтө-
лөр.

Энциггэр очуоттарын
З. А. Захаркина туруорда.
Бу коллектив киининин
76 бырыһыаннара общест-
веннай соруудахтаахтар.
Манын 7 коммунистическай
үлэ ударниктара үлэниил-
лэр. Коллектив сый 11
миллар куйка-күнүн ала-
ры толордо. Балыһа үлэ-
тинтэрэ Тебүрүөн борооску
көрөөчүлэригэр политичес-
кай-интер үлэни тарилатта
улахан көмөнү онордоллор.

Очуоттар кинилэриг-
тэн коллективтар күөстэ-
ринин концерт көрдөрү-
лүннэ. Көрөөчүлөр Ма-
ксим Дьяков «Хазар үн-
күүтэ», Светлана Шепелева
«Таватара» солотарын, Ма-
рия Аммосова Сурун
Омоллоон «Сайсары» дра-
матическай Сайсары моно-
логун аадыттын, Парас-
ковья Попова толорбут
«Түһүлгэ» эн таскар-
ырытын, «Довордохуу
марша» дин хор уордук
бигирээлэр.

Олохтоох орто оскуола-
ба 30 учуутал аады-
тылаахтык үлэниилэр.
Кинилэр 100 бырыһаан оо-
щественин соруудахтаах-
тар, нэһилиэккэ ортуоттар
аадытылар. Аараллар,
арнаа өрүттээх ондотер-
интэр үлэни ытыаллар.
Учууталлар В. Г. Мака-
рова, Е. А. Слепцова про-
пагандистарынан ситиһи-
лээхтик үлэниилэр. Ос-
куола үөрэнээчилэрэ оро-
нонго ытыаллар пред-
меттэр олимпиадаларга
ааспыт үөрэх дьылын тү-
мүгүнэн иккис миестэни
аластылар. Бастыг оныт-
таратын үчүгүйдик тарил-
лэр. 1982—1983 сс. үөрэх
дьылыгар үөрэнээчилэр
бука бары кылаастарын
бүтэрбиттэрэ, алгарларын
кэригэ хаачыстыбаба ү-
гүмүнтэрэ. Очолор са-
лыгыт сыйналыһарын
тэрээһинэ сый ахсыа туп-
сар. Билим сайын үлэ уон-
на сыйналыһар дьабырда-
рын оройуоннаагы социа-
листическай куоталаһы-
ларыгар киирсэн үлүс би-
ригистээх миестэни ала-
лар. Педагогическай кол-
лектив үлэтин-хамнаһын
тупуһун тыһынан очуоту
таһынан буклет онорбут-
тара көрөхсөннэ. П. А.
Ойуунускай «Былаан-
Сованка», Степан Тимо-
феев «Төрөөбүт дойдуга»,
Мария Толстоухова чабыр-
баба, «Нурба кыһа» дин
солота көхтөөх адыс тыа-
һынан доһууолаһылар.

Сибээс отделениетын,
мэраһыһынар уонна Кул-
тура дьытти коллективта-
ра бигр кинэ очуоттаа-
тылар. А. А. Иванова на-

чалыһыктаах сибээс отде-
лениетын үлэниггэрэ кү-
нүн бачыһык суртуууну та-
рээһинээхтик ытыллытара.
Почта аадыһыгар кэмигэр
тиэрдиһитигэр кыһа-
мыларын ууран үлэниил-
лэр М. Баранкова сөбө-
дистээххэ бороудукта ма-
даныһын коллективна сый
11 мыйнаагы былаанын 25
тыһ. тахса солкуобайынан
аһары толорбутта. Култу-
ра үлэниггэрэ бу көм уст-
тата 264 араас дьаһаллар
ытыттылар. Ити коллекти-
тат ууруорбут концердара
үрдүктүк сыйналыһа. Ор-
дук сийиһескэй культу-
рала чоһуллубута баһы-
тэннэ. Бигрдиһилээн нү-
мэрдэртэн ансамбль толо-
рууттар «Сибээһилээх
кыһаа» арыа, Иннокен-
тий Аммосов «Мин мал-
тан сэрингэ барбытым»
солота, Полина Дьяконова
толорбут узбекскай уонна
көрдөөх үгүкүүлэрэ, о. д. а.
бигрдиһиллэр.

Бүтэһигинэн Карл Маркс
аатынан совхозка бастыг
үлэһээх Ф. С. Данилова
сөбүдистээххэ арым
сыабын, совхоз олохтоох
отделениетын, уонна сель-
совет исполкомун коллек-
тивтара очуоттаатылар.
Управлюшай Н. Д. Пер-
мяков отделение 1983 сый-
лаагы социалистическай
эбэһисталистическай уонна
былааныһын хайдах то-
лорон иһэрин туһунан кэп-
сээтэ. Арым сыабын сөбү-
дистээх Ф. С. Данилова
коллективин олоһун, үлэ-
тин-хамнаһын быһыһынар-
да. Ол кэминтэн концерт
көрдөрүлүннэ. «Совхоз
моонньо суон» сатириче-
скай сценка, Николай Тол-
стоухова «Өргөскүн сымна-
лаа», М. Толстоухова «До-
борбор» солотара көрө-
чүлэр болгомтолорун тар-
тылар.

М. КРОНИКОВА.

УРАПЧЫТААБЫ пед-
училище көрдүөрүн
устун саар тигил көнө
угуохтаах, хатыһыр, бы-
тыһын мп-ырааһык би-
ригидэммит хол курдук та-
гастаах саптаах нуучча
кипитэ эрчимнээхтик см-
дыһаратын хаамара. Ол
бийиһи таптаһаах воен-
рукаут Николай Николае-
вич Красавцев этэ. Кини
Кыһыл Армияга сулууспа-
лаан буспут-хаһыт, өй-
санаа, эт-хаан өттү-
лүн толору сайдыһаах
эһи этэ. Аһаһа иһэн
эс бигрэн баран, ыраас-
тык уонна чуолкайдык:
«Здравствуй-те» — динрэ,
Николай Николаевич на-
лаа үчүгүйдик строевой
хаамыһын онтороро, строй-
ка чуолкайдык хамаанда-
лыһара, командирскай по-
лепой суужкалааһа...

«Часовой» — дини кепри-
ласовениһо, — гласит Устав
лаурауһыо службы, —
дини тылларынан уруогун
саадыһара. Ол кэинэ Ха-
сан күөл, Халкин-Гол ге-
ройдарын тустарынан кэп-
сирэ. Аатырбыт погранич-
ник Карауна уонна кини
эйдөөх хорсуу ыта Индус
туһунан студенттар көрэх-
сээн аадырбыт. Арыт уруок
сабаланыһыгар Николай
Николаевич Совинформбю-
ро интиһиниһилэрин би-
һиһиниһэрэ. Отут немец-
кай автоматчиктары утары
эхсуһан кыайбыт бэргэ
ытааччы саха Степан Ков-
ров туһунан кини туттан
кэпсирэ. Кини мэлдьи Су-
воров ох тылларын тутта-
ра: «Трудно в ученье —
легко в бою», «Научиться
ненавидеть врага», «Где
оленя не пройдет, там рус-

ский солдат пройдет»,
о. д. а.
Николай Николаевич би-
һигини бэргэниһи ытарга
эрийэрэ. Бастаан тозовка
уонна анал мас станокка уу-
ран туруоран динс кумаа-
һыта хараандаһынан түөр-
түү тоһканы бөлөхтүү бэ-
лигэтэни миһени табарга
үөрэтэрэ. Онтон станокку
хамсатан баран иккистэни
эрийлэрбит. Кини этэрэ:
«Нужно иметь зоркий глаз
и крепкую руку, уверенное
спокойное дыхание». Оһуук
эрийлэн эрэ баран дьыг-
нээхтик миһени — кас-
калаах фашист төбөтүн —
ытарбыт.

Бийиһи «ГТО», «ВТО»,
«ГСО», «ВХО», «ВСО»
нуормаларын ситиһилээх-
тик толоробут. Ол аһа-
чоктары иһилнэ сыдыар
этибит. Тус бэйэм олору
таһынан «Ворошиловты
ытааччы» II ступенин
нуорматын ситиһилээхтик
толорбутум.

Николай Николаевич тэ-
рээһини уонна дьыһеси-
һиниһи ирдирэ. Кини
этэрэ: «Дисциплина нуж-
на всюду, как свежий воз-
дух».

1943 сый. Кыһыл Армия
Сталинградтаагы кыргы-
һыга бөдөн кыайыһын
чигингэр училище көрү-
дүөрүгэр үөрүүлээх митиһи
буолбута. Николай Нико-
лаевич уруокка наһаа үө-
рэн, сэргэхсийэн киирибитэ
уонна эппитэ: «Кто к нам
с мечом пойдет, тот сам от
меча погибнет. И будет
праздник на нашей улице».

Враг будет разбит, побе-
да будет за нами». Ити кур-
дук бийигини мэлдьи кы-
һыс эрэллэни кыһатта-
сыдыһара.

Ол сайын военрук Н. Н.
Красавцев байыһаһа тү-
сүүгэ Чурапчыга бигр
кэригэ үлэһээбитэ. Оһу
сэринтэн бааһыһа кы-
бит Григорий Владимиро-
в — сержант, учууталлар
Кинта Скрябин (кытаан-
тар) уонна Николай Ки-
расов (Чурапчы) байы-
һаһа дьылаһа үөрөһү-
тэрэ. Ордук пехота таа-
катын кичэйэн билиһи
кэрбиттэрэ.

1943 сыллааһын саас ба-
һигини кытта үөрэнэр
диггэр Кыһыл Армия
кэтигэр ыгырыллыһыттар.
Үгүстэрэ кыргыс хоһуут-
гар Ийэ дойдуга иһилн оло-
торун бигрбиттэрэ.

Таптаһаах военрук
Н. Н. Красавцев эмнэ ба-
һыһа сардык тыһыһа ба-
һыһа бүтүһү дьыла-
һаһа оһуһуһу иһилн толук уу-
рбута.

Бийиһи көлүөнэ арба-
фашистскай Германия
илин японскай импери-
ализмы саһарыһа кыта-
Ийэ дойдубут көһү-
уонна тутуһуга суох бу-
луутуа иһилн ытык нэһи-
тин иһиһээхтик толорбута
пуг. Оһуоһа нуучча нору-
гун шургун уола военрук
Н. Н. Красавцев үгүс-
өгөгө эмнэ баар.

И. МАКАРОВ,
сэрин уонна педаго-
гическай үлэ ветерана.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Кабель линияларын харыстаан!

Тутар тарилаттар салайааччыларын,
сир хайар механизмдары, сир учаастагы
бас билээчилэр истинлэригэр

ССРС Министрлэрин Советин 1969 сый от-
айын 22 күнүнээһи 567 №-дээх уурааһынан би-
тэргэтиһилибит «Сибээс линияларын харыстааһын
быраабылаһыгар» сөп түбэһиниһэрэн, кабель-
най линиялар трассалара «охранная зона» дин
латтаһаллар.

Бийиһэ бөһүөлөк таһыгар кинилэр аһалтаах
остуолбаларынан, оттон бөһүөлөк иһинэн аһар
линиялар техниһескай документациянан быһа-
рылаһаллар.

ЛТЦ суругуһан көһүлэ суох уонна кини пред-
ставителин ыһырбаһка эрэ кабельнай линия ох-
раннай зонаһыгар сир үлэлэрин ытыһа бобу-
лар.

Үлэ саадалаһан иһиннэ 3 №-дээх ЛТЦ пред-
ставителин кытта бу линия аһар трассатын
чуолкайдаан. Кабель трассатыгар ытыллар
үлэлэр иһиннэн эрэ оһуһулаһаллар.

Өйдөөн, шоссеһнай суолларга, совхозтар,
предприһитилар хаһар сирлэригэр сөһө диги-
гэ суохтук кабельнай линиялар сыйлаһарын.
Линияларынан 2000 дигри вольтаах күрүү бө-
һиллэр. Ол олоһхо кутталлаах.

Кабель линияһын алдыһыт соһуонунан ирдэ-
һэр: «Сэрэтин киниһекэтин» ыһан баран, үлэни
быһаһы толорооччу механизатор бөһэтин дьы-
лаһыттан алдыһаһыһа; үлэни ытыттар та-
рыт, совхоз салайааччылары механизатордары
«Сэрэтин киниһекэте» суох охраннай зона атти-
гар үлөһ ыһтан кабели алдыһтардаһтарыһа.

Сибээс кабельнай линияһын харыстааһын би-
һабылаһарын тутуһун!

Бары таһсар боппуруостарга маһнык ады-
һыһа билэ сыдыһаһыһын сөп: Ытык-Күөл
салаһыһа, Амгинскай пер. 5, 3 №-дээх ЛТЦ.
Телефоннар: 21-538, 21-635.

3 №-дээх ЛТЦ администрацията.

ТОХСУННЬУТААБЫ КИНОЭКРАН

Игорь Брагин уонна
корот бивалотекатын
үлэһитэ Вера Силкова
түбэһинэ көрөөччүлөр.
Вера кырасыаһа эрээ-
ри, киниһэ көстүбүтү-
лүн, татым өйдөөх са-
һаһаах эдэр киниһи
тантыһа эрэ дьыбэтэрэ.
Игорь эмнэ дьүһүнүһүн
оһу кыһы аһаһыһа
адыһыһаһара.

Хартыһыһа айбыт-
тар, аһалларынэн, бу
«адыһыһаһа комедия»
сүрүн ис хоһоһоно — за-
водка үлэһи кэлбит
урукуһа бивалотекээх
спортсмен Игорь өй-са-
һа өттүһүн үчүгүтүн
көрдөрүү. Автордир кү-
сүмэһилэри туоруур
күүһү булбут эдэр дьон
тустарыһан сонһуһа,
күлэ эрээри ытыктаһа,
кэрэхсөһ — көпсүһиллэр.
«Дифильм» студия бу
«Влюблен по собствен-
ному желанию» дин
хартыһыһаһа Олег
Яковскай уонна Ев-
гения Глушко ордук та-
һыһаһа оһуһуобуттар.

Фашистскай Германия-
ны ыһаһы 40 сыйа
туолуутун советскай по-
руст эргөһүдүтүк ба-
лаһыһаһа бэлэмнээр.
Оһу дьаһаһа Ага дойдуга
Улуу сэриитин тематын
арыйар айымныһаһа
көрөөччү ордук сэгээ-
рыһа сарбаһаһаһа.
«Мофильм» студия кэ-
ли экраннаах өһлөөх
«Предисловие к битве»

дини динтэтэ Ага дой-
дуга көмүһүүр алуу
сэриһи сыһаһыһаһа тымал
үлэһиттарын героһнес-
кай хорсуу ыһаһаһа
ларыһаһа аһаһыһа.
Оһуһаһаһа — оһаһы-
һээх актер Александр
Зорув, советскай кини-
һэ кырдыһаһа мастара
Борис Андреев уо. д. а.

Бу студия «Формула
света» дини кэтиг экран-
наа өһлөөх киниһэһи
«матэ сымтэ уонна
ураты аһуһаһыһа. Ки-
һи, бэл, аһыттар киниһи
өһлөөһөт, сыйнаһаһаһа
да түбэлтэлэригэр бөһ-
тин хоһолтоһугар са-
һата, өй-санаа өттүһүн
күһүгүһүһэ наада. Эп-
иһтэһиһаһа бөһүлэ ыһа-
һаһа сатаһыһа, дьыла
туһугар күүһү толору
бигрэн, муһура суох
бэриһиллээх буолуу —
буолар хартыһаһа ав-
тордарын санаһаһа —
дьыһыһаһа кыһа үөскээ-
һиһаһа «формулаһа, дини-
тэ аһыһаһа аһыһаһа
«сирдык» тыһыһа. Сү-
рүн оруолу «Тихий Дон»
дини фильмиһа Григо-
рий Мелеховы оһуһуһаһа
киһиһэ бастаһы бөһ-
чумнаах үлэһиттэн кө-
рөһчүлэргэ таптаһыһа
Петр Глебоз толордо.

М. Горькай аһыһаһа
студия өһлөөх «Кара-
тин» дини дьыһ-кэргэ-
һаһа оһуһуһаһа дьыһу-
һаһа проблемаларыһа
аһыһаһа саһа үлэһитэр
Т. Пельтсер уонна П.

Кадочников, С. Немо-
льева уонна Ю. Бога-
тырева, Е. Симонова
уонна Ю. Дуваков, Л.
Федосеева, Шукшин а
уонна В. Антонов кур-
дук көрөһсийер актер-
дарыһаһа көрөһчүт. О-
тон оһолор сүрүн оруу-
лу үтүөкэһиһээхтик то-
лоруут бигэ саһаһаһа
Лика Кремери кытта
билэһиһээхтэрэ.

Кэтиг экраннаах өһ-
нөөх «Тайны святого
Юра» дини хартыһыһа
(А. Довженко аһыһаһа
студия) историческай
чакчыһаһа оһолуһаһа
1914—1918 сыйлардаах-
ха Арбаа Украина олох.
тоохторо бөһүлэһи на-
циональнай босхолоһуу-
ларыһаһа иһиһа оһуһуула-
ра көһсээр. Сүрүн
оруолу «Овод» дини
телефильмиһа Риварес
обрайыһаһа ситиһиһлээхтик
арыйбыт актер Харито-
нов толордо.

«Беларусьфильм» сту-
дия дьон түктэри кө-
мүһүһилэриһа саралаһы
«Амистия» дини сати-
риһескай динтэттигэр
Г. Бурков, Р. Быков,
Е. Санаева, И. Рыжов
оһуһууууулар.

Балары тэгэ экранна
урут билиһиниһаһыһаһа
М. Горькай аһыһаһа
студия өһлөөх «Дам-
ское танго» дини кини-
һэһа көрдөрүлүһөһа.

С. ДАНИЛОВ.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовой индекс 678700. Чурапчы с.
Нарл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор — 21-395, отделлар —
21-495, уопсай — 21-505.

Индекс 54907 Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 л.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского
райнома КПСС и районного Совета народных депутатов